

Bacheloroppgave

24. April

2014

Lene Våge Sperre

Kandidatnr. 14

"Hvordan kan bruk av digitale verktøy være med på å fremme barns sosial kompetanse i barnehagen?"

Dronning Mauds Minne Høgskole for førskolelærerutdanning
Pedagogikk og IKT i lek og læring

BAC-11003

Innhold

1.0 Innledning.....	1
1.1 Begrepsavklaring.....	1-2
2.0 Teori del.....	2
2.1 Sosial kompetanse.....	2-3
2.2 Sosial kompetanse i lek.....	3-4
2.3 IKT.....	4-6
2.4 Personalets rolle.....	6
2.5 Øvrige teorier.....	7
3.0 Metode.....	7
3.1 Metode i lys av teori.....	8
3.2 Datainnsamling.....	8
3.2.1 Fagkunnskap.....	8
3.2.2 Intervju.....	9
3.2.3 Prosedyren før datainnsamling.....	9-10
3.2.4 Gjennomføring av intervju.....	10-11
3.2.5 behandling av data etter gjennomført intervju.....	11
3.3 Ethiske og metodiske refleksjoner.....	11-12
4.0 Resultat.....	12
4.1 Oppsummering av intervju 1.....	12-15
4.2 Oppsummering av intervju 2.....	15-18
5.0 Drøfting.....	18-19
5.1 Sosial kompetanse.....	19-20
5.2 Samfunnet er i endring.....	20-21
5.3 Sosial kompetanse ved bruk av IKT.....	21-24
5.4 Personalets rolle.....	24-26
5.5 Kompetanseutvikling.....	26-28
6.0 Konklusjon.....	28-29
7.0 Litteratur.....	30
8.0 Vedlegg.....	31-32

1.0 Innledning

Gjennom årene har det blitt store forandringer i samfunnet, vi lever nå i et samfunn hvor teknologi er på full innmarsj. Man er omringet av digitale verktøy overalt, mobiler, kameraer, Ipad, PC og mye mer. Både barneskole, ungdomsskole og videregående skole har en form for IKT basert undervisning. Flere og flere barnehager har også begynt å benytte de ulike verktøyene, både til dokumentasjon av barnehagen men også i samarbeid med barn.

I følge Bølgan (2006) har vi de siste årene fått tilgang til en rekke nye verktøy og programmer, og stadig flere barnehager kobler seg til internett.

Barna i barnehagen vokser nå opp i en digital verden, og de får allerede en førstehåndserfaring med digitale verktøy i barnehagen. Det finnes mange fordommer om barns bruk av IKT og hvilke påvirkning disse verktøyene har på barna.

I min oppgave ønsker jeg å undersøke barns bruk av digitale verktøy i barnehagen, og hvordan de virker inn på barns sosial kompetanse. Rammeplanen (2011) beskriver at sosial kompetanse handler om å kunne samhandle positivt med andre i ulike situasjoner.

Jeg har tatt utgangspunkt i sosial kompetanse og satt det opp i mot IKT, og jeg vil finne ut hvilke påvirkning digitale verktøy har på barns sosial kompetanse.

Ut ifra det som er blitt skrevet ble problemstilling følgende: *Hvordan kan bruk av digitale verktøy være med på å fremme barns sosial kompetanse i barnehagen?*

Oppgaven er bygd opp med en teori del, der jeg vil ta for meg generelt om hva sosial kompetanse er, sosial kompetanse i lek, IKT, og personalets rolle. Gangen videre i oppgaven har jeg en metode del, jeg har valgt å bruke kvalitativ metode, hvor jeg da gjennomførte intervju med fagpersoner for å søke svar på oppgaven. Videre har jeg en analyse del, hvor jeg har transkribert intervjuene og laget en kort oppsummering hvor jeg har tatt med det jeg mener er mest relevant for oppgaven. Til slutt vil jeg drøfte undersøkelsen opp mot teori, for å kunne gi en helhetlig forståelse for hvordan digitale verktøy kan være med på å fremme barns sosial kompetanse.

1.1 Begrepsavklaring

Gjennom denne oppgaven vil jeg snakke mye om sosial kompetanse og IKT.

Sosial kompetanse: Sosial kompetanse er noe som utvikler seg i samhandling med andre mennesker. Rammeplanen (2011) sier at den sosiale kompetansen kommer til uttrykk og tilegnes av barn i samspill med hverandre og med voksne, og den sosiale kompetansen gjenspeiles i barnas evne til å ta initiativ og til å opprettholde vennskap. Videre sier rammeplanen at sosial kompetansen utvikler seg kontinuerlig gjennom handlinger og opplevelser, og det skjer i alle situasjoner i løpet av dagen.

IKT: IKT står for informasjons- og kommunikasjonsteknologi. IKT er alt som gjør det mulig for oss å skaffe oss informasjon, å kommunisere med hverandre og alle digitale verktøy som påvirker omgivelsene på en eller annen måte. (Bølgan 2006). Digitale verktøy omfatter blant annet; kamera, mobiltelefoner, datamaskiner, TV, printer, skanner og mye mer.

2.0 Teori del

2.1 Sosial kompetanse

Rammeplanen (2011) beskriver at sosial kompetanse handler om å kunne samhandle positivt med andre i ulike situasjoner. Og at denne kompetansen kommer til uttrykk og tilegnes av barn i samspill med hverandre og med voksne. Den sosiale kompetansen gjenspeiles i barnas evne til å ta initiativ og til å opprettholde vennskap. Videre står det at forståelse for sosiale forhold og prosesser og mestring av sosiale ferdigheter krever erfaring med og deltakelse i fellesskapet. Gjennom handlinger og opplevelser utvikles sosial kompetansen seg kontinuerlig, og det skjer i alle situasjoner i løpet av dagen.

”Barnehagen skal formidle verdier og kultur, gi rom for barns egen kulturskaping og bidra til at alle barn får oppleve glede og mestring i et sosialt og kulturelt fellesskap” (Barnehageloven § 1 formål, 3 ledd) (Kunnskapsdepartementet, s 34, 2011).

Rammeplanen (2011) sier at tidlige erfaringer med jevnaldrende har stor betydning for barns samspillsferdigheter og gjør barnehagen til en viktig arena for sosial utvikling, læring og etablering av vennskap. Videre skriver rammeplanen (2011) at alle barn i barnehagen, uansett

alder, kjønn, etnisk bakgrunn og funksjonsnivå, må få likeverdige muligheter til å delta i meningsfulle aktiviteter i fellesskap med jevnaldrende.

”I omsorg, lek og læring vil barns sosial kompetanse både bli uttrykt og bekreftet ved at de viser evne til å leve seg inn i andres situasjon og viser medfølelse”. (Kunnskapsdepartementet, s34, 2011). Videre sier rammeplanen (2011) at den sosiale kompetansen skjer både i kroppslige og språklige handlinger, ved at barna viser at de bryr seg om hverandre, løser konflikter og tar andres perspektiv.

Videre i rammeplanen (2011) står det at den sosiale kompetansen er vesentlig for å motvirke utvikling av problematferd som diskriminering og mobbing. Barnehagen har en samfunnsoppgave i tidlig forebygging på dette området, og barnehagen skal jobbe kontinuerlig med å støtte og fremme enkeltbarns og barnegruppens sosiale ferdigheter.

”Et aktivt og tydelig personale er nødvendig for å skape et varmt og inkluderende sosialt miljø. Anerkjennende og støttende relasjoner er et grunnlag for utvikling av sosial kompetanse”. (Kunnskapsdepartementet, s 35, 2011).

2.2 Sosial kompetanse i lek

”Lek er en vesentlig side ved barnekulturen, og barnekulturen spiller en viktig rolle for sosialiseringprosessen barnet gjennomgår”. (Lillemyr, s 32, 2011).

Lillemyr (2011) beskriver at leken er for barnet ofte en utprøvningsprosess, der det får satt sin oppfatning av verdier og normer på prøve. Og på denne måten får barnet økt sin forståelse av problemer og konflikter det har vanskelig med å forstå. Så gjennom leken utvikler barn en grunnleggende sosial kompetanse. Videre skriver Lillemyr (2011) at barnas lek kan fortelle oss voksne mye om deres læring, utvikling og sosialisering på forskjellige områder. De lekeopplevelsene og erfaringene barna får gjennom leken, gir dem erfaringer barna har bruk for senere, og som bidrar til deres læring og utvikling som for eksempel sosial kompetanse. Leken den avspeiler utvikling og sosialisering, samtidig som den innvirker på disse prosessene.

”Gjennom leken utvikler barnet sin sosiale og kommunikative kompetanse, som de vil få mye bruk for senere, og som vil prege hvordan de vokser seg inn i samfunnet (sosialiseringen)”. (Lillemyr, s 36, 2011).

Ruud (2010) skriver at det å få delta i leken er viktig, men ikke bare for å oppnå tilhørighet og vennskap, men også i et forebyggende perspektiv. Det er de samhandlingsferdighetene barnet tilegner seg i førskolealder, som legger grunnlaget for de ferdighetene og strategiene man trenger for å lykkes i sosial samhandling og utvikling av vennskap videre i livet.

2.3 IKT

Bølgan (2006) sier at IKT står for informasjons- og kommunikasjonsteknologi. Og IKT er alt som gjør det mulig for oss å skaffe oss informasjon, å kommunisere med hverandre, og alle digitale verktøy som påvirker omgivelsene på en eller annen måte.

”Barn bør få oppleve at digitale verktøy kan være en kilde til lek, kommunikasjon og innhenting av kunnskap”. (Kunnskapsdepartementet s 27, 2011).

Lillemyr (2011) skriver at det som er et spesielt trekk ved dagens samfunn er den omfattende utviklingen innenfor IKT – informasjons- og kommunikasjonsteknologi. Han skriver at IKT er noe som engasjerer barnet sterkt, og det krever en aktiv deltakelse. Aktiviteten kan styres og kontrolleres av den som spiller, og aktiviteten kan ofte være av sosial karakter ved at det er flere barn som på ulike måter er sammen om spillet. Lillemyr (2011) nevner at dataspill svært ofte, både i barnehager, skoler og i hjemmene, foregår med minst to barn til stede samtidig og på samme datamaskin. Dette innebærer at det ofte er snakk om å lære av hverandre, støtte hverandre, veilede hverandre og lignende.

Høiland og Winje (2010) skriver at både PC-er og andre digitale verktøy kan brukes i leken, gjenstander kan undersøkes og prøves ut og barn kan også bruke digitale verktøy til å leke lese og lekeskrive med. Videre skriver de at mange barn gjerne forteller med utgangspunkt i et bilde, og i den forbindelse kan en digital bildebank bygges opp. En slik bildebank kan inneholde bilder av barnas aktiviteter og barnehagen, men også bilder som erfaringsmessig kan inspirere barns spontane narrativer.

”Kommunikasjon finne sted i alle sammenhenger, også når barn sitter sammen foran dataskjermen eller samarbeider om å bruke andre digitale verktøy”. (Høiland og Winje s16, 2010).

Høiland og Winje (2010) sier at internett inneholder en uendelig mengde informasjon, og det er en kilde en innhenting av kunnskap. Hvis de voksne i barnehagen undersøker daglig hva barna lurer på, tar utgangspunkt i deres lek og samtaler, og viser til barna hvordan en kan søke på nettet for å finne mer informasjon, kan de voksne da fremstå som rollemodeller for barna. Både foto og film egner seg når en skal dokumentere barnehagens virksomhet, og når en gjør bilder og annen dokumentasjon tilgjengelig for barna, åpner det opp for en større reel deltakelse og en høyere grad av medvirkning.

Høiland og Winje (2010) skriver at vi bør gjøre de gode dataspillene tilgjengelige i barnehagens miljø, og at de voksne veileder barna i å bruke dem på en god måte. De presiserer også at kunnskap om dataspillfeltet er derfor viktig. De sier også at noen barn kan bli hektet på dataspill, og at det da er viktig at de voksne er bevisste og skaper gode spillvaner, slik at spillaktiviteten ikke blir en sovepute preget av de voksnes fravær. ”Mye læring kan skje foran skjermen. Barna lærer selvsagt teknologi, men også å samarbeide, det å vente på tur, koordinering, strategi, kreativitet og konsentrasjon”. (Høiland og Winje s 86, 2010).

Jæger og Torgersen (2012) skriver at flere studier peker på at barns samspill foran datamaskinen fremmer barnas samtaleferdigheter, samspill, samarbeid og læring. De skriver at kollektive læreprosesser er med på å fremme både sosial og språklig læring og er med på å gi barna erfaring med mange former for sosial og språklig samhandling.

Høiland, Winje og Wølner (2012) påpeker at vi lever i en kultur, der barn på en stadig mer naturlig måte omgås IKT. Utviklingen går så raskt og IKT- løsningene blir så enkle og tilgjengelige at stadig yngre barn kan ta i bruk digitale verktøy.

Videre skriver de at mange er engstelige for påvirkningen av voldelige dataspill eller er redde for at barn skal komme over pornografiske nettsteder eller oppsøkes av pedofile på chat - kanaler.

”Jenter og gutter skal ha like muligheter til å delta i aktiviteter med digitale verktøy. De

trenger veiledning, oppgaver og utfordringer for å kunne bli trygge og aktive brukere. Mer tilbakeholdende barn trenger hjelp til å prøve, og veiledning for å komme videre. At flere barn er sammen foran datamaskinen stimulerer samarbeidet”. (Bølgan s 19, 2006).

2.4 Personalets rolle

”Tre av fire husholdinger hadde en datamaskin i 2005 og blant husholdningene med barn hadde 94% datamaskin” (Bølgan s 9, 2006).

Bølgan (2006) skriver mye om personalets rolle innenfor bruk av digitale verktøy i barnehagen. Hun nevner blant annet at hvis personalet inntar en mer undersøkende holdning og et skapende perspektiv på de digitale verktøyene, kan det føre til at barna får nye opplevelser og erfaringer. Hun sier også at personalet er med på å forme barnas holdninger til digitale verktøy. Videre skriver hun at personalets kunnskaper ferdigheter, kjønn og alder preger innstillingen til digitale verktøy generelt. Synet personalet har på barn og barndom får konsekvenser for hvordan de ser på digitale verktøy som en del av livet i barnehagen. Personalets syn har stor betydning når de skal forstå og oppdra barna til aktiv deltakelse i vårt digitale samfunn.

”Personalets engasjement og arbeidsmåte er avgjørende for resultatene. Barna kan få erfaringer med å skape noe i fellesskap, å bli enige om elementene i en fortelling, hvordan det skal tegnes og så videre”. (Bølgan s 22, 2006).

Bølgan (2006) skriver at det er store forskjeller mellom barnehagene med tanke på hvor langt personalet er kommet med å bruke digitale verktøy selv, og sammen med barna. Ved tanken om å bruke digitale verktøy i barnehagen vekker delte reaksjoner. Men for at arbeidet med digitale verktøy skal bli mer til glede enn frustrasjon, så er det nødvendig at alle i personalet lærer seg noe helt nødvendig og grunnleggende. Hun presiserer at ved hjelp av datamaskiner, kan mange barn lettere kommunisere og samarbeide med andre, de kan også bli mer oppmerksomme og utholdende. Ved at barna får spille dataspill kan de oppmuntre hverandre, ape etter hverandre, ta tur og de kan prøve å snike i køen slik du kan gjøre i tradisjonelle spill.

2.5 Øvrige teorier

Mjaavattn og Fjørtoft (2008) påpeker at barn bruker mer tid foran PC og TV enn tidligere.

Gotvassli (2004) beskriver kompetanse som den summen av egenskaper, ferdigheter, holdninger og erfaringer som finnes hos den enkelte arbeidstaker og i virksomheten som helhet.

Gotvassli (2004) skriver at et kompetent barnehagepersonal er den viktigste faktoren for å kunne sikre kvalitet i barnehagen.

3.0 Metode

I denne oppgaven ønsker jeg å komme frem til hvordan digitale verktøy kan være med på å fremme barns sosial kompetanse. Jeg har sett på relevant faglitteratur, og har gjennomført intervju av fagpersoner, som viser hvordan bruk av digitale verktøy kan være med på å fremme barns sosial kompetanse. Gjennom hele oppgaven har jeg brukt relevant faglitteratur for å begrunne valg av problemstilling, metode og for å komme frem til en konklusjon.

For å komme frem til et svar på min problemstilling, ser jeg det som nødvendig å ta i bruk både faglitteratur og fagkunnskap. Men for å skape en bredere forståelse, har jeg også valgt å intervju fagpersoner i ulike barnehager som jobber med IKT i barnehagehverdagen. Dette følte jeg var viktig i mitt arbeid for nettopp det å skape en bredere forståelse men også for å kunne få svar på problemstilling.

For å kunne presentere metoden på en oversiktlig måte, har jeg valgt å ta for meg først en kort del om metode i lys av teori, deretter vil jeg dele den inn i fagkunnskap, intervju, og behandling av data.

3.1 Metode i lys av teori.

Dalland (2007) skriver at Tranøy definerer metode som en framgangsmåte for å bringe frem kunnskapen eller etterprøve påstander som fremsettes med krav om å være sanne, gyldige eller holdbare. Vilhelm Aubert definerer metode som en framgangsmåte, et middel til å løse problemer og komme frem til ny kunnskap. Han skriver også at hvilket som helst middel som blir brukt til dette formålet, hører med i arsenalet av metoder.

Videre skriver Dalland (2007) at begrunnelsen for å velge en bestemt metode er at vi mener den vil gi oss gode data og belyse spørsmålet vårt på en faglig interessant måte.

I følge Dalland (2007) er metoden redskapet vårt i møte med noe vi vil undersøke. Metoden er med på å hjelpe oss å samle inn den informasjonen vi trenger til undersøkelsen. Det finnes både kvantitative og kvalitative metoder en kan ta i bruk.

”De kvantitative metodene har den fordelen at de tar sikte på å forme informasjonen til målbare enheter som i sin tur gir oss muligheter til å foreta regneoperasjoner, som det å finne gjennomsnitt og prosent av en større mengde”. (Dalland s 82, 2007)

3.2 Datainnsamling

3.2.1 Fagkunnskap

For å få en oversikt over begrepet sosial kompetanse og IKT har jeg valgt å basere meg på egen fagkunnskap, samt som jeg har tatt i bruk relevant faglitteratur for å løfte kunnskapsinnholdet i denne oppgaven. Faglitteraturen fant jeg ved å gjøre et litteratursøk på biblioteket i Ålesund og på Dronning Mauds Minne Høgskole. Jeg har også brukt mye av litteraturen som står på pensumlisten. Grunnen til at jeg gjorde et litteratursøk på biblioteket i Ålesund, er fordi denne bachelor oppgaven er skrevet i Ålesund.

3.2.2 Intervju

I følge Løkken og Søbstad (2002) så er intervju en nødvendig metode hvis målet er å finne ut av en persons syn på en sak eller opplevelse. Det finnes ulike typer intervju, og ulike måter å gjennomføre et intervju på. Jeg har selv brukt intervju med intervjuguide.

”En intervjuguide er den planen vi selv har lagt for intervjuet. Det er flere måter å lage en intervjuguide på. Den kan være detaljert satt opp med ferdig formulerte spørsmål, eller den kan bare inneholde temaene som ønskes tatt opp”. (Dalland s 148, 2007).

Jeg hadde en intervjuguide som grunnet seg i ferdig formulerte spørsmål. Løkken og Søbstad (2002) skriver at rammen for intervjuet og det som blir sagt i forkant av intervjusituasjonen kan ha stor betydning for svarene man får. De nevner også at en bør tenke på å ”varme opp” intervjuobjektet med ukontroversielle spørsmål, før en eventuelt tar opp mer følsomme tema. Jeg valgte å ha intervju, fordi det var det jeg følte kunne gi meg de svarene og informasjonen jeg trengte for å kunne svare på problemstillingen. Intervju er en kvalitativ metode, som tar i større grad sikte på å fange opp meninger og opplevelser. Det er altså ikke en metode som lar seg tallfeste eller måle. (Dalland, 2007). Ved at jeg har valgt å bruke intervju som metode, tror jeg vil spille en viktig faktor for å få en større forståelse ovenfor problemstillingen, og den vil være med på å gi meg svarene jeg søker. I følge Dalland (2007) er metoden redskapet vårt i møte med noe vi vil undersøke. Metoden er med på å hjelpe oss å samle inn den informasjonen vi trenger til undersøkelsen.

3.2.3 Prosedyren før datainnsamlingen.

For at jeg kunne begynne på bachelor oppgaven, måtte jeg først og fremst ha en problemstilling. Jeg var innom mange tema som jeg synes var spennende og interessant. Men det viste seg at det noen ganger ville være vanskelig å kunne få svar på den aktuelle problemstillingen da den ble for stor, eller det var et tema med lite litteratur. Dette var en lang prosess, men til slutt kom jeg inn på området sosial kompetanse og dermed ble problemstillingen min: *”Hvordan kan bruk av digitale verktøy være med på å fremme barns sosial kompetanse i barnehagen?”*.

Før jeg begynte med å samle inn data, leste jeg mye om de forskjellige temaene IKT og sosial kompetanse. Jeg leste også forskjellige bacheloroppgaver, slik at jeg fikk en viss "pekepinne" på hvordan man skulle gjennomføre et intervju. Jeg fant nokså fort ut at jeg ville bruke to forskjellige barnehager, der jeg ville intervju en pedagogisk leder. Grunnen til jeg valgte forskjellige barnehager var fordi jeg ville skaffe en større forståelse ovenfor hvordan de forskjellige informantene så på temaet, jeg vil også skaffe mer informasjon som da igjen ville være med på å øke kunnskapsnivået i oppgaven. Grunnen til jeg valgte pedagogisk leder som informanter, er fordi de er der i hverdagen sammen med barna og de ser hva som foregår rundt de forskjellige digitale verktøyene. Jeg tenkte å ta i bruk to barnehager i Trondheim, men det viste seg og være vanskelig da det var mange rundt samme "ben". I og med at jeg ikke er fra Trondheim, valgte jeg da å sende ut mail til barnehager i Ålesund, da jeg også kom til å bruke meste parten av tiden min på å skrive bacheloroppgaven hjemme. Jeg fikk fortløpende svar fra flere barnehager som gjerne ville være med på intervju. Jeg vil påpeke at jeg ikke hadde noe kjennskap til barnehagene som er valgt.

I forkant av intervjuene valgte jeg å lage en intervjuguide, som jeg da ville sende ut til de aktuelle barnehagene, slik at de kunne være forberedt og se hvilke spørsmål som kom til å bli stilt. Dalland (2007) beskriver en intervjuguide som den planen en selv har lagt for intervjuet. En intervjuguide kan være detaljert satt opp med ferdig formulerte spørsmål, eller den kan inneholde temaene som ønskes tatt opp.

Som sagt valgte jeg å bruke intervjuguide, og jeg fokuserte på å stille utdypende spørsmål fordi jeg ville få mest mulig informasjon. Jeg har heller ikke tatt i bruk mange "ja, nei" spørsmål. Før intervjuet sendte jeg også ut et samtykkeskjema, der jeg har forklart hvordan informasjonen vil bli brukt.

3.2.4 Gjennomføring av intervju

Ved gjennomføringen av disse intervjuene gjorde jeg opptak av samtalen. Jeg har brukt min egen Iphone 4 til å ta opp samtalen.

I den første barnehagen hadde jeg intervju med en pedagogisk leder. Her hadde jeg ikke sendt ut intervjuguide og samtykkeskjema på forhånd, da vi hadde avtalt å gjennomføre dette samme dagen som vi snakket på telefon. Jeg informerte informanten om dette og hun fikk en kopi av intervjuguiden og fikk skrevet under på samtykkeskjemaet. Før intervjuet startet vi

med å prate litt generelt om ulike ting, dette for å skape tillit til informanten, og ”løse” opp stemningen fordi jeg var ganske nervøs. Jeg presenterte meg selv, og informerte om hva jeg ville oppnå med intervjuet, og fortalte om min studieretning.

De første (5) spørsmålene i intervjuet er generelt om IKT og hvordan det blir brukt i barnehagen, de siste (5) spørsmålene fokuserer mer mot problemstillingen.

Ved gjennomføringen av det andre intervjuet, fikk jeg intervju tre fagpersoner. 1 styrer, 1 pedagogisk leder (småbarn) og 1 pedagogisk leder (storbarn). Jeg hadde på forhånd sendt ut intervjuguide og samtykkeskjema. Jeg hadde også presisert i mailen, at jeg ville intervju en pedagogisk leder. I og med at jeg fikk intervju tre fagpersoner, ser jeg på som positivt, da jeg fikk mye informasjon som er med på å besvare oppgaven. Her snakket vi også om ulike ting i forkant av intervjuet, og jeg presenterte meg selv, og informerte om hva jeg ville oppnå med intervjuet, og min studieretning.

Jeg oppfattet intervjuene som en god metode for å få samlet informasjon, og jeg fikk inntrykk av at dette var et tema som begge barnehagene synes var spennende.

3.2.5 Behandling av data etter gjennomført intervju

De dataene som er samlet inn er lydfiler fra min Iphone 4. Jeg har transkribert begge intervjuene og laget en kort oppsummering av de i analyse delen, der jeg har tatt for meg det jeg synes var mest relevant i forhold til min oppgave. De innsamlende dataene består av to lydfiler. Transkriberingen tok i gjennomsnitt ca to timer på begge intervjuene. Jeg har benyttet meg av avspillingsprogrammet VLC når jeg transkriberte intervjuene, siden dette er et program jeg har erfaring med fra tidligere. VLC er også et gratisprogram som man kan laste ned fra internett. For å ikke miste lydfilene har jeg lagret lydfilene på min datamaskin og jeg har overført de til minnepenn i tilfelle noe uforutsett skal skje. Jeg kommer ikke til å slette lydfilene før bachelor oppgaven er levert og vurdert, 01.06.14.

3.3 Ethiske og metodiske refleksjoner

Dalland (2007) skriver at underveis i undersøkelsen må en ta en rekke viktige avgjørelser. Det er viktig å være oppmerksom på at det kan oppstå interessekonflikter mellom den som utfører undersøkelsen og de personene som blir involvert i prosjektet.

I og med at jeg valgte intervju som metode måtte jeg ta forhåndsregler for å ivareta personvern. I det transkriberte intervjuet har jeg ikke benyttet navn, men valgt å bruke "informant" isteden. Dette er for at lesere ikke skal kunne gjenkjenne navn på informantene, og koble de opp mot de aktuelle barnehagene som er med i undersøkelse. Alle informantene skrev også under samtykkeskjemaet, der jeg viste hvordan jeg kom til å bruke det innsamlede stoffet.

Dalland (2007) sier at en må stille seg det spørsmålet, hvem vil ha nytte av de kunnskapene en prøver å fremskaffe. Og spesielt med tanke på informantene som er med i undersøkelsen.

Jeg tenker at min oppgave vil være nyttig med tanke på informantene som var med, da jeg fikk spørsmål fra en av barnehagene om de kunne få min oppgave når den var ferdig.

4.0 Resultat

Som et ledd i å finne svar på problemstillingen min, har jeg tatt utgangspunkt i intervju med to barnehager, hvor jeg da har intervjuet tre pedagogiske ledere og en styrer. Jeg vil gi en kort oppsummering med de viktigste punktene fra intervjuene. Senere i oppgaven vil jeg diskutere dette opp mot problemstillingen.

4.1 Oppsummering av Intervju 1

Utdannelse

Jeg hadde ikke noe kjennskap til den aktuelle barnehagen, og hadde intervju med pedagogisk leder på småbarnsavdeling.

Informanten er utdannet førskolelærer fra høgskolen i Volda i 1998. hun har vært to år hjemme med barn, og har ellers jobbet i barnehage. Hun har jobbet i den aktuelle barnehagen

i 1 ½ år. Har mest erfaring med å jobbe på småbarnsavdeling, men har tidligere jobbet på storbarn. Informanten har også vært styrer i en barnehage i 2 år, men jobber nå som pedagogisk leder på småbarnsavdeling (0-3 år).

De ulike verktøyene barnehagen har

Informanten forteller at barnehagen har vanlige datamaskiner, som blir mest brukt av de voksne. Barnehagen har to datamaskiner på storbarnsavdelingen, også har de barne PC`er som er beregnet til bruk av barna. Videre forteller hun at hver avdeling har et digital kamera. Barnehagen har tre "barnepader", en på småbarnsavdelingen og to på storbarnsavdelingen. De har ytterlige to Ipader som er beregnet til de voksne.

Bruk av digitale verktøy sammen med barn

Informanten forteller meg at barna får holde på med de ulike verktøyene så lenge det lar seg gjøre. Hun forteller at Ipadene blir brukt både inne og ute, både med og uten barna. De ulike verktøyene blir brukt til å ta bilder med, vise filmsnutter av ting de holder på med. Verktøyene blir også brukt til å spille forskjellige spill, men da går det mest på pedagogiske spill. Ipadene har internett tilgang, og da bruker de å se på film på youtube sammen med barna. Informanten har erfaring med å bruke de digitale verktøyene som dokumentasjon og lignende, dette blir gjort både med og uten barna. Barna er med på å legge inn bilder, ta ut bilder og de får bestemme selv hvilke bilder de vil ha med. Barna får også være med på å lage dokumentasjon over hva de har gjort den dagen, hvis det er noe spesielt.

Informanten forteller at de ikke bruker de digitale verktøyene så mye i prosjektsammenheng, men på småbarnsavdelingen bruker hun kameraet til å ta bilder underveis hvis de holder på med prosjekter. Av de bildene som blir tatt bruker de å lage en filmsnutt der barna får være med å bestemme hvilke bilder som skal være med og så får de se det ferdige resultatet. Personalet bruker de ulike digitale verktøyene i spill sammen med barna, hun presiserer at når personalet bruker det sammen med barna blir det mer på det pedagogiske planet.

Den engasjerende delen av IKT

Informanten forteller at de ulike digitale verktøyene er noe som absolutt engasjerer barna. Hun ser det allerede på de minste låringene, da de skal "switche" med fingeren på skjermen hvis de for eksempel ser på bilder. Hun poengterer at det er noe barna synes er veldig kjekt, da spesielt data og Ipad. Hun forteller at det er som regel spillene som opptar barna, så barnehagen bruker mye spill sammen med barna.

Hvordan en pedagogisk leder ser den sosiale kompetansen fremtreder ved bruk av digitale verktøy.

Informanten sier at barna kommuniserer mye med hverandre når de bruker de ulike verktøyene. Det med å dele og kunne forstå at de må bytte på, er også en del av den sosiale kompetansen. Informanten har sett at barna sitter og prater som ting de ser på Ipaden, som de gjerne vil vise hverandre. Men hun har også sett at det kan virke negativt, da det er noen som vil ha det for seg selv og ikke vil dele.

Informanten påpeker at den sosiale kompetansen fremtreder stort sett når de får dele ting ved hjelp av Ipadene, og det at de har ting i lag. Informanten tror at det å dele er et av de læringsutbyttene barna får, men også det at de kan snakke med hverandre om det de ser og føler. Videre forteller informanten at det pleier å være en del barn rundt Ipadene, og at det alltid blir snakk om hva de gjør på. Barnehagen har ikke noe fastsatt tid på hvor lenge barna får bruke verktøyene, men de prøver av og til med fast tid og andre ganger får de lov til å gjøre seg ferdig med det de holder på med. Hun forteller at de tar som oftest utgangspunkt i at barna skal få lov til å gjøre seg ferdig med det de holder på med.

Informanten trekker frem at hun synes Ipaden er mest effektiv med tanke på barns sosial kompetanse. Dette mener hun fordi det kan brukes til så mangt, og barnehagen bruker de til å ta bilder med og dokumentere. Hun trekker frem at hvis den blir brukt som fotoapparat på tur, kan de ta bilder av ting barna finner og snakke om det. Og det mener hun vil fremme mye sosial kompetanse.

Personalets syn på å bruke digitale verktøy for å fremme sosial kompetanse.

Informanten trekker frem at de ikke har snakket så mye om å bruke digitale verktøy som et verktøy for å fremme sosial kompetanse. Hun forteller meg at barnehagen har hatt et prosjekt gjennom Ålesund kommune som har hatt mer fokus på språkstimulering og kommunikasjon, men hun mener at det absolutt kommer innenfor sosial kompetanse. Informanten mener selv at Ipadene fungerer veldig greit for dette formålet. Informanten påpeker at personalet har snakket mye sammen om hvordan de skal bruke verktøyene sammen med barna, og at det skal være noe konstruktivt med det.

Informanten mener selv at det er veldig fine verktøy til både sosial kompetanse, språk, teknisk matematikk og alle fagområdene og barna får læringsutbytte av å bruke de. Hun presiserer at det må være en voksen til stede for å kontrollere og ha oversikt. Informanten synes det er veldig bra å bruke de digitale verktøyene og ser på det som en nødvendighet. Men ikke bare for å fremme sosial kompetanse, men det er en del av helheten i samfunnet. Det som informanten ser mest av med tanke på sosial kompetanse, er at barna kommunisere mye med hverandre, og de leker sammen om spillene, og enten om de lager noe eller lignende er der samspill.

4.2 Oppsummering av intervju 2

Jeg hadde ikke noe kjenneskap til den aktuelle barnehagen, og gjennomførte intervjuet med to pedagogiske ledere og en styrer. Jeg velger å bruke informant 1, 2 og 3 for å skaffe bedre oversikt.

Utdannelse

Informant 1 var ferdig utdannet førskolelærer fra høgskolen i Volda i 2010. Har jobbet på den aktuelle barnehagen i 1 ½ år. Hun har vært ute i mamma permisjon, og begynte å jobbe i barnehagen igjen i fjor høst 2013. Jobber nå som pedagogisk leder på småbarnsavdelingen. Før hun begynte på studiet har hun jobbet en del med barn som har forskjellige funksjonsnedsettelse.

Informant 2 har jobbet sju år i barnehage. Hun ble ferdig utdannet i desember 2013 da hun tok arbeidsplass basert førskolelærer utdannelse. Før jobbet hun med reklame, markedsføring og design. Hun er pedagogisk leder på storbarnsavdelingen.

Informant 3 var ferdig utdannet førskolelærer i 1986. Hun har jobbet i Oslo i mange år. Har jobbet i den aktuelle barnehagen siden 2003. Hun jobber både som styrer og pedagogisk leder det gjorde hun også i Oslo. Per dags dato jobber hun som styrer.

De ulike verktøyene barnehagen har

Informant 2 forteller at barnehagen har datamaskiner, Ipader, kamera, printer, skanner og mobil. Informant 3 påpeker at mobilene er private men blir brukt sammen med barna.

Bruk av digitale verktøy sammen med barna

Informant 1 forteller at på småbarnsavdelingen bruker de kamera når de er på tur, og at barna selv får ta bilder. Informanten legger vekt på at det blir spennende bilder når barna selv får ta bilde, da det blir fra barnets perspektiv. Informant 2 forteller at barna ofte tar initiativ til å ta bilder. Personalet er ganske bevisst på at de skal lage et system slik at barna får gjøre det hver sin gang. Jeg blir fortalt at barna ofte dokumenterer turene selv. Personalet hjelper barna til å printe ut bildene slik at de kan bli hengt opp på en plakat hvor personalet da skriver ned mye av hva barna forteller. Informant 3 forteller at når barna har tatt bilder, viser de frem bildene på en storskjerm slik at barna kan gå frem og fortelle hva de har tatt bilder av og lignende.

Informant 2 har god erfaring med å lage "foto-story" der barna er delaktige i produksjonen. Hun presiserer at når hun bruker digitale verktøy sammen med barna er det en bevisst handling. Informant 1 legger til at personalet tilrettelegger og lager et system på hvem det er sin tur, for hvis ikke kan det lett bli kaotisk. Barnehagen har laget mange filmer både i forbindelse med påske, jul og andre prosjekter. Der de blant annet har brukt barna sine tegninger og figurer laget av plastelina. Barnehagen bruker et program som er enkelt å bruke, slik at barna kan lage slike prosjekter selv.

Hvordan informantene ser den sosiale kompetansen fremtreder ved bruk av digitale verktøy

Informant 1 forteller at det er særlig i samspillsituasjoner den sosiale kompetansen fremtreder. Der ser hun samspill barna imellom, de hjelper hverandre og venter på tur. Hun mener det også er mye å lære når de for eksempel spiller på Ipad, de lærer nettopp sosial kompetanse ved å bruke det. Barna lærer også av hverandre.

Informant 2 forteller at på storbarnsavdelingen fremtreder den sosiale kompetansen i samspill, barna spiller sammen, har turtaking og de lærer av hverandre. Barna innhenter kunnskap, de stiller spørsmål. Da påpeker hun at det er viktig at en voksen er til stede som kan ta tak i spørsmålene og gå videre med dem, og prøve å finne svar.

Informant 3 trekker frem at de var på kurs i Ipad som var rettet mot flerspråklige barn, både begrepstrening og språkopplæring. Hun mener at det er et viktig element for de som sliter, å få inn den sosiale kompetansen. Hun påpeker at det er mye å lære, barna kan sammen med andre barn støtte de i språket, og det vil da være et godt virkemiddel i forhold til sosial kompetanse. Informant 2 forteller at i forhold til sosial kompetanse så har hun observert utallige ganger hvor flinke barna er til å vise kunnskap til hverandre, og de er utrolig flinke til å overføre kunnskap seg imellom.

Den engasjerende delen av IKT

Informant 2 forteller at de har brukt en del spill og lignende. Informant 3 påpeker at det er noe barna liker godt. De trekker frem at bruk av digitale verktøy skaper humor. Det er både underholdning og glede, og det er noe som er artig både for samspillet mellom voksne og barn, men også barn og barn.

Voksenrollen

Informant 3 mener det er viktig at en voksen er til stede for å hjelpe til, holde struktur og legge rammene rundt. Informant 2 synes det er viktig at de voksne tilrettelegger og har oversikt og ikke la barna slippe til helt alene. Hun mener det er viktig at personalet har

engasjement for å drive med IKT. Man må være interessert og sette seg inn i det. Hun legger vekt på å ta barns undringer og spørsmål er viktig, og legger til at digitale verktøy er en utømmelig kilde til egen kunnskap.

Personalets syn på å bruke digitale verktøy for å fremme sosial kompetanse

Informant 2 mener det er viktig å se hva barna er opptatt av og hva de er interessert i, slik at man kan være med i leken når barna ønsker det. Informant 3 sier at digitale verktøy er noe man skal bruke og hun mener det er et godt verktøy. Hun anser det som noe man bør ha. Informant 1 trekker frem at det er en utfordring i barnehagen blant personalgruppen, det at alle ikke tør og synes IKT er vanskelig, da blir det også vanskelig å ta med barna i arbeidet. Hun mener man bør kurse og tilrettelegge for bruk av digitale verktøy i barnehagen. Informant 1 sier at alle verktøyene er effektive på sin måte med tanke på den sosiale kompetansen. Det er mye samspill og sosial kompetanse som foregår rundt de forskjellige verktøyene. Informant 2 trekker frem Ipad, PC, fotoapparat og kopimaskinen som effektive verktøy i forhold til sosial kompetanse. Dette er fordi barna kommuniserer mye, og de lærer å samspille med hverandre og de lærer de sosiale kodene.

Informant 3 forteller at deres synspunkter på digitale verktøy er noe de skal og bør ha, og som skal brukes i mange sammenhenger, for å kunne hente kunnskap, finne ut av ting som barn er interessert i. Også for å bruke verktøyene i prosjektarbeid men også i språkopplæring. Informanten trekker frem at rent pedagogisk tror hun det er et godt verktøy som kan brukes på mange måter og det handler om det sosiale. Informant 2 forteller at barna har enormt gode kunnskaper om digitale verktøy. Hun påpeker at det ikke er en form for sysselsetting, men at det må være en tanke bak enten det er språk, se på tv eller en trening for sosial kompetanse.

5.0 Drøfting

For å drøfte om jeg har fått svar på min problemstilling; ”*Hvordan kan bruk av digitale verktøy være med på å fremme barns sosial kompetanse i barnehagen?*”, vil jeg ta

utgangspunkt i faglitteraturen jeg har funnet på dette aktuelle temaet, og jeg vil kontinuerlig hen vise til intervjuene jeg har gjennomført.

5.1 Sosial kompetanse

Mye av litteraturen understreker at sosial kompetanse er noe som skjer i samhandling med andre. Det ligger kanskje litt i ordet ”sosial”, at det er nettopp i sosiale situasjoner man utvikler sin sosiale kompetanse. Denne kompetansen er veldig avgjørende for at man kunne vokse seg inn i samfunnet, og kunne samhandle sammen med andre mennesker. Dette er også noe Lillemyr (2011) nevner, men da i forhold til lekens betydning for barnet.

”Gjennom leken utvikler barnet sin sosiale og kommunikative kompetanse, som de vil få mye bruk for senere, og som vil prege hvordan de vokser seg inn i samfunnet (sosialiseringen)”. (Lillemyr, s 36, 2011).

Livet byr på mange utfordringer, som krever at man må kunne kommunisere og diskutere seg frem til ulike avgjørelser. For å fungere i samfunnet må man ha en viss tilegnet sosial kompetanse. Rammeplanen (2011) sier at sosial kompetanse handler om å kunne samhandle positivt med andre mennesker i ulike situasjoner. Videre skriver rammeplanen at den sosiale kompetansen utvikles kontinuerlig gjennom handlinger og opplevelser. Jeg tolker dette som om den sosiale kompetansen aldri blir ferdig utviklet, men at den utvikles gjennom daglig kontakt og samhandling med andre mennesker.

Ut i fra erfaringsbasert kunnskap vet jeg at mange barnehager fokuserer mye på sosial kompetanse, og ser på det som en viktig faktor for å kunne vokse i samfunnet. Allerede i de første barneårene vil den sosiale kompetansen begynne å utvikle seg. Jeg tror dette skjer ved at barnet er i daglig kontakt med far og mor, og eventuelt andre bekjentskap til barnet.

Rammeplanen (2011) skriver at sosial kompetanse utvikles i alle situasjoner i løpet av dagen. Dette er absolutt noe som er viktig å ta hensyn til. Det at barn allerede i de første leveårene får være i jevnlig kontakt med andre, tror jeg er veldig avgjørende for de kommende årene. Som nevnt tidligere vet jeg om mange barnehager som jobber med sosiale kompetanse i barnehagehverdagen. Den sosiale kompetansen er ofte veldig fremtredende i barnas lek, dette var også noe jeg fikk vite gjennom intervjuet jeg hadde med informantene. Lillemyr (2011) beskriver at leken ofte er en utprøvningsprosess, der barnet får satt sin oppfatning av verdier og normer på prøve. Og på denne måten får barnet økt sin forståelse av problemer og konflikter

det har vanskelig med å forstå. Så gjennom leken utvikler barn en grunnleggende sosial kompetanse.

Leken kan fortelle oss voksne mye om barnets sosialiseringsevne, og eventuelt hva som må jobbes mer med. Mye av litteraturen påpeker at det er i leken barnet får vist sin sosial kompetanse. Alle informanter jeg intervjuet påpeker at den sosiale kompetansen skjer hele tiden, og spesielt i samspill med hverandre, da de kommuniserer og løser konflikter sammen. Rammeplanen (2011) sier at den sosiale kompetansen skjer både i kroppslige og språklige handlinger, ved at barna viser at de bryr seg om hverandre, løser konflikter og tar andres perspektiv. Dette er absolutt noe som inngår i den sosiale kompetansen, man må ha evne til å kommunisere med hverandre, og viser at en bryr seg om hverandre og tar hensyn.

Lillemyr (2011) skriver blant annet at barnas lek kan fortelle oss voksne mye om deres læring, utvikling og sosialisering på forskjellige områder. De lekeopplevelsene og erfaringene barna får gjennom leken, gir dem erfaringer barna har bruk for senere, og som bidrar til deres læring og utvikling som for eksempel sosial kompetanse. Leken den avspeiler utvikling og sosialisering, samtidig som den innvirker på disse prosessene. Informantene i barnehage 2 sier at den sosiale kompetansen er overalt og hele tiden, også når barna er sammen så er der en form for sosial kompetanse. Informantene påpeker at samspill skaper mye sosial kompetanse. Dette er absolutt noe jeg også vil si meg enig i, det er når barn samhandler med hverandre og er sammen om ulike opplevelser og handlinger at den sosiale kompetansen utvikles.

5.2 Samfunnet er i endring

I løpet av årene har det blitt store endringer i samfunnet, da spesielt med tanke på teknologien. Lillemyr (2011) skriver at det som er et spesielt trekk ved dagens samfunn er den omfattende utviklingen innenfor IKT – informasjons- og kommunikasjonsteknologi.

Flere og flere bedrifter har tatt i bruk mer moderne verktøy som for eksempel datamaskiner, Ipader, kopimaskiner, mobiltelefoner og mye mer. Høiland, Winje og Wølner (2012) påpeker at vi lever i en kultur der barn på en stadig mer naturlig måte omgås IKT. Utviklingen går så raskt og IKT – løsningene blir så enkle og tilgjengelige at stadig yngre barn kan ta i bruk digitale verktøy.

Flere mennesker leser aviser på internett fordi de er lett tilgjengelig, og på grunn av at de fleste husholdninger har private datamaskiner. I følge Bølgen (2006) hadde tre av fire husholdninger i 2005 en datamaskin, og blant husholdningene med barn hadde 94 %

datamaskin. Man ser at bare på disse få årene har flere og flere husholdninger anskaffet seg en datamaskin, og mange husholdninger jeg vet om har opptil tre datamaskiner i hjemmet. Alle informantene jeg intervjuet fortalte meg at barna hadde enorm kunnskap om bruken av digitale verktøy. Dette er kanskje ikke så rart med tanke på hvor mange husholdninger som faktisk har anskaffet seg slike verktøy. Jeg ble fortalt gjennom intervjuene at barna hadde mye erfaring når det kom til bruk av Ipad, som da har en touch funksjon. Touch verktøyene blir mer og mer populært, og mange husholdninger har blant annet mobiler med touch funksjon og datamaskiner/Ipader.

De digitale verktøyene er noe som inngår i de fleste barns liv, barna får tidlig kjennskap til disse verktøyene da de blant annet inngår i husholdningen, barnehagen og samfunnet generelt. Flere og flere barnehager har nå blitt med i den digitale verden, og mange har tilgang til Ipad, PC, fotoapparat og mye mer i barnehagehverdagen. Begge barnehagene jeg hadde intervju med, hadde disse ulike verktøyene tilgjengelig for barna.

5.3 Sosial kompetanse ved bruk av IKT

Det er mange fordommer knyttet opp mot barns bruk av IKT, og hvilke påvirkning det har på barnet. Mange tror at IKT innvirker negativt på barnet, og tror kanskje at dagens barn blir mer innesluttet og tilbringer mer tid alene.

Høiland, Winje og Wølner (2012) skriver at mange er engstelige for påvirkningen fra voldelige dataspill eller er redde for at barn skal komme over pornografiske nettsteder eller oppsøkes av pedofile på chat - kanaler. Dette er noe jeg kan skjønne at enkelte mennesker er bekymret for, da det finnes mange skrekk eksempler på slike situasjoner. Man har alle lest overskrifter som handler om barns bruk av digitale verktøy og hvilke virkning det har på barna, blant annet at det kan føre til voldelig adferd eller overvekt. Mjaavatn og Fjørtoft (2008) påpeker at den tid barna tidligere brukte på fysisk lek er nå blitt erstattet med tid foran PC og TV. Dette er noe jeg tror kan stemme, men det kommer også an på hvordan foreldrene tilrettelegger og hvordan de bruker de ulike verktøyene sammen med barna. Jeg tror at en del ser på digitale verktøy som sysselsetting, eller et verktøy som kan være med på å "skape ro". Mange er skeptiske og kanskje litt usikre på hvordan de skal bruke digitale verktøy sammen med barn, og ikke minst hvilke virkning disse verktøyene vil ha på barna. Mange stiller seg spørsmål om det er positivt eller negativt, og hvorfor barn skal ha erfaring med å bruke digitale verktøy i så ung alder.

Som alle vet er IKT kommet for å bli, det blir innført allerede i barnehagen, hvor barn får en begynnende erfaring med bruk av IKT. Det er ikke fastslått at Barnehagene skal bruke digitale verktøy, men flere og flere barnehager tar i bruk disse ulike verktøyene. Både barneskolene, ungdomsskolene og videregående skole har alle en form for IKT basert undervisning. Det er mye som skjer når barn får holde på med digitale verktøy, det kan skape glede, humor, styrke språket, det er en kilde til kunnskap, samhandling, kommunikasjon og mye mer. Mye av litteraturen peker på at sosial kompetanse er veldig fremtredene i lek og i samspill med andre mennesker. Når barn får bruke digitale verktøy virker det som om det engasjerer barna, og ofte er det mange barn samlet rundt dette ene verktøyet for å se hva som skjer. Begge barnehagene jeg hadde intervju med, presiserte at digitale verktøy var absolutt noe som engasjerer barna. Lillemyr (2011) skriver at IKT er noe som engasjerer barnet sterkt, og det krever en aktiv deltakelse. Aktiviteten kan styres og kontrolleres av den som spiller, og aktiviteten kan ofte være av sosial karakter ved at det er flere barn som på ulike måter er sammen om spillet. Som Lillemyr skriver så er aktivitetene ofte av sosial karakter, det at det er mange barn sammen om et spill eller lignende vil da skape en form for samhandling og samspill med hverandre.

Lillemyr (2011) skriver videre at dataspill svært ofte, både i barnehager, skoler og i hjemmene, foregår med minst to barn til stede samtidig og på samme datamaskin. Dette innebærer at det ofte er snakk om å lære av hverandre, støtte hverandre, veilede hverandre og lignende. I intervjuet med barnehage nr 2, nevnte de at de ofte så hvor flinke barna var til å formidle kunnskap seg imellom, og hjelpe hverandre i ulike situasjoner. Men begge barnehagene nevnte også at det kunne være av negativ karakter, hvis for eksempel et barn ikke ville dele men heller ha det helt for seg selv. Dette er også noe jeg har sett og erfart selv, barnet trakk seg heller vekk fra de andre for å være i fred. Dette tenker jeg kan innvirke negativt på barnets sosial kompetanse, da det velger bort viktige elementer som er med på å utvikle barnets sosialiseringssprosess, som for eksempel lekekamerater.

Jæger og Torgersen (2012) skriver at flere studier peker på at barns samspill foran datamaskinen fremmer barnas samtaleferdigheter, samspill, samarbeid og læring. De skriver at kollektive læreprosesser er med på å fremme både sosial og språklig læring og er med på å gi barna erfaring med mange former for sosial og språklig samhandling.

Gjennom intervjuene nevnte informantene at ved bruk av de ulike digitale verktøyene kommuniserte barna mye seg imellom, og måtte samarbeide. Når de bruker digitale verktøy

kan barna også lære seg nye begrep, og de kan få nye vokabularer i ordforrådet sitt. Det at Torgersen og Jæger skriver at datamaskin fremmer barns samtaleferdigheter, samspill, samarbeid og læring, kan man også se på dette som en del av den sosiale kompetansen. Alle informantene påpekte at når barna fikk bruke de ulike digitale verktøyene så ble det umiddelbart kommunikasjon mellom barna, og de så at den sosiale kompetansen var fremtredende. Høiland og Winje (2010) skriver også at kommunikasjon finner sted i alle sammenhenger, men også når barn sitter sammen foran en datamaskin eller samarbeider om å bruke andre digitale verktøy.

Men i vårt samfunn kan det også være barn som ikke er så frempå ved bruk av digitale verktøy, noen barn har ikke tilgang til slike verktøy i hjemmet, og ser kanskje på verktøyene som fremmed/skummel? Det er klart når alle andre barn viser stor glede og engasjement rundt slike verktøy, at det enkelte barnet kan føle seg litt alene. Som Lillemyr (2011) nevnte tidligere i oppgaven, så virker IKT veldig engasjerende på barnet. Dermed vil mye av den sosiale kompetansen og samarbeid og kommunikasjon nettopp skje i slike stunder. Ruud (2010) skriver at det å få delta i leken er viktig ikke bare for å oppnå tilhørighet og vennskap, men også i et forebyggende perspektiv. Hun skriver videre at de samhandlingsferdighetene barnet tilegner seg i førskolealder, legger også grunnlaget for de ferdighetene og strategiene man trenger for å lykkes i sosial samhandling og utvikling av vennskap videre i livet. Jeg tenker det er svært viktig at en som voksen ser det enkelte barnet som kanskje sliter litt i en slik situasjon, og at man setter trygge rammer for barnet og motiverer barnet til å bli med i utforskningen av digitale verktøy. Rammeplanen (2011) sier at tidlige erfaringer med jevnaldrende har stor betydning for barns samspillsferdigheter og gjør barnehagen til en viktig arena for sosial utvikling, læring og etablering av vennskap.

”Jenter og gutter skal ha like muligheter til å delta i aktiviteter med digitale verktøy. De trenger veiledning, oppgaver og utfordringer for å kunne bli trygge og aktive brukere. Mer tilbakeholdende barn trenger hjelp til å prøve, og veiledning for å komme videre. At flere barn er sammen foran datamaskinen stimulerer samarbeidet”.
(Bølgan s 19, 2006).

Barnehage 2 påpekte at de digitale verktøyene er også et godt verktøy for å hjelpe flerspråklige barn, da de kunne sitte sammen med andre barn som lærte og viste de forskjellige ting. Det var en god måte å få inn den sosiale kompetansen på. For uten språklig

kompetanse er det vanskelig å kunne samhandle og kommunisere med andre. Barnehage 1 påpekte at de hadde en del barn fra fremmedspråklige familier, og det at de fikk gjøre seg kjent med digitale verktøy i barnehagen var til stor fordel for den sosiale biten, og de fikk en førstehåndserfaring som er viktig med tanke på videre skolegang.

Ved bruk av digitale verktøy får også barna se at det er en kilde til å hente kunnskap, og de kan lære mye. Rammeplanen (2011) presiserer at barn bør få oppleve at digitale verktøy kan være en kilde til lek, kommunikasjon og innhenting av kunnskap. Dette var også noe barnehage 2 mente, da de nevnte at digitale verktøy var en god måte for å finne og formidle kunnskap til barna, men også at barna kunne formidle sin kunnskap til de voksne om bruk av digitale verktøy.

5.4 Personalets rolle

Personalets rolle spiller en viktig rolle når det kommer til bruk av digitale verktøy sammen med barn, men også på det sosiale planet i barnehagen. Rammeplanen (2011) sier at et aktivt og tydelig personale er nødvendig for å skape et varmt og inkluderende sosialt miljø. Anerkjennende og støttende relasjoner er et grunnlag for utvikling av sosial kompetanse. Jeg tenker det er viktig at barna føler seg trygge i sin hverdag i barnehagen, for hvis et barn føler seg trygg er det lettere å være i samhandling med andre og de tilegner seg venner. Som nevnt utvikler den sosiale kompetansen seg kontinuerlig og skjer i alle handlinger og opplevelser i løpet av dagen. Når det kommer til bruk av digitale verktøy i barnehagen, tenker jeg det er viktig at personalet er bevisst i sin handling når de bruker de ulike verktøyene sammen med barna. Jeg fikk inntrykk av at begge barnehagene var bevisste når de brukte verktøyene, og at det lå en tanke bak. De påpekte også at verktøyene ikke var en form for sysselsetting. Det kan være lett å bruke verktøyene som et redskap for å skape ro i barnehagen, og jeg tror at en del gjør det også. Dette tror jeg kan gi barn en annen oppfatning av digitale verktøy, og de lærer heller ikke hvordan en kan bruke de ulike verktøyene, som for eksempel å innhente kunnskap.

Bølgan (2006) skriver mye om personalets rolle innenfor bruk av digitale verktøy i barnehagen. Hun nevner blant annet at hvis personalet inntar en mer undersøkende holdning og et skapende perspektiv på de digitale verktøyene, kan det føre til at barna får nye opplevelser og erfaringer. Hun sier også at personalet er med på å forme barnas holdninger til digitale verktøy. Videre skriver hun at personalets kunnskaper ferdigheter, kjønn og alder

preger innstillingen til digitale verktøy generelt. Synet personalet har på barn og barndom får konsekvenser for hvordan de ser på digitale verktøy som en del av livet i barnehagen. Personalets syn har stor betydning når de skal forstå og oppdra barna til aktiv deltakelse i vårt digitale samfunn. Dette er absolutt noe jeg tenker er med på å påvirke barnehagene, men som samt også barnas syn på digitale verktøy. Det er ikke alle som er like fortrolig med disse verktøyene, og kan se på det som en stor utfordring. Nå som IKT er på full innmarsj i barnehagene, er det viktig at personalet også er kompetente til å bruke IKT i hverdagen. Begge barnehagene jeg hadde intervju med sa at det ikke alltid var like lett å bruke digitale verktøy sammen med barna, da med tanke på hvis noen blant personalet ikke var kompetent til å gjøre det. Dette skaper også utfordringer for å la barna være med i ulike aktiviteter. Rammeplanen (2011) sier at barn bør få oppleve at digitale verktøy kan være en kilde til lek, kommunikasjon og innhenting av kunnskap. Som man ser her, er ikke barnehagene lovpålagt til å bruke digitale verktøy, men at de bør. Det blir flere og flere barnehager som benytter seg av de ulike digitale verktøyene, og mange barnehager går på kurs for å tilegne seg kunnskap på dette området. Begge barnehagene jeg intervjuet hadde vært på kurs i Ipad, der de lærte hvordan en kan bruke disse verktøyene sammen med barn. Dette var da spesielt beregnet til barn med språkvansker og barn med minoritetsbakgrunn. Som jeg skrev tidligere synes barnehage 2 at bruk av digitale verktøy sammen med barn med dårlig språk, var til stor hjelp da barnet blant annet kunne sitte sammen med et annet barn som da kunne videreføre kunnskap eller lære barnet ulike ting. På denne måten oppsto det også sosial kompetanse. Men for at det skal bli en god sosial situasjon mente begge barnehagene at det var viktig at en voksen var til stede for å holde oversikt og legge rammene rundt, hvis ikke kunne det fort bli kaotisk.

Høiland og Winje (2010) skriver at vi bør gjøre de gode dataspillene tilgjengelige i barnehagens miljø, og at de voksne veileder barna i å bruke dem på en god måte. De presiserer også at kunnskap om dataspillfeltet derfor er viktig. De sier også at noen barn kan bli hektet på dataspill, og at det da er viktig at de voksne er bevisste og skaper gode spillvaner, slik at spillaktiviteten ikke blir en sovepute preget av de voksnes fravær. Det at de voksne er til stede og skaper gode sosiale relasjoner med barnet, tror jeg er viktig for at barnet skal kunne tilegne seg kunnskap og læring på dette feltet. Det er ikke sunt for et barn å tilbringe for mye tid foran en skjerm, da det kan bli hektet som Høiland og Winje (2010) påpeker. Det er viktig at de voksne setter rammer rundt tidsbruket, og tar hensyn til at alle barn skal få prøve. Begge barnehagene hadde en tidsramme på bruken av digitale verktøy,

men det var forskjellig hvordan de gjorde dette. Men de var alle enige om at det var viktig at barna måtte bytte på tur.

I slike situasjoner vil det også skape rom for samspill, samarbeid, kommunikasjon og ikke minst sosial kompetanse. Begge barnehagene fortalte at det ofte var flere enn et barn rundt de ulike verktøyene, og dette skapte sosial kompetanse. Bølgan (2006) sier at ved hjelp av datamaskiner, kan mange barn lettere kommunisere og samarbeide med andre, de kan også bli mer oppmerksomme og utholdende. Ved at barna får spille dataspill kan de oppmuntre hverandre, ape etter hverandre, ta tur og de kan prøve å snike i køen slik du kan gjøre i tradisjonelle spill. På denne måten ser man at digitale verktøy skaper store rom for den sosiale delen, og det foregår enormt mye samspill foran et slikt verktøy. ”Mye læring kan skje foran skjermen. Barna lærer selvsagt teknologi, men også å samarbeide, det å vente på tur, koordinering, strategi, kreativitet og konsentrasjon”. (Høiland og Winje s 86, 2010). Men for at barna skal få oppleve et slikt fellesskap er det viktig at personalet er tilstede, og oppmuntrer barna til å bruke verktøyene. Begge barnehagene fortalte meg at de brukte verktøyene ofte sammen med barna, og det var gode verktøy å bruke for å finne svar på spørsmål barn kom med. Høiland og Winje (2010) sier at internett inneholder en uendelig mengde informasjon, og det er en kilde en innhenting av kunnskap. Hvis de voksne i barnehagen undersøker daglig hva barna lurer på, tar utgangspunkt i deres lek og samtaler, og viser til barna hvordan en kan søke på nettet for å finne mer informasjon, kan de voksne da fremstå som rollemodeller for barna. Ved at de voksne er flinke til å bruke digitale verktøy sammen med barn, legger de da til rette for et godt samhold i gruppen, og de skaper en felles opplevelse. Bølgan (2006) påpeker at personalets engasjement og arbeidsmåte er avgjørende for resultatene. Barna kan få erfaringer med å skape noe i fellesskap.

5.5 Kompetanseutvikling

For at barn skal få gode erfaringer med digitale verktøy, og få oppleve å være en del av et større fellesskap, spiller som sagt personalet en viktig rolle. Med tanke på hvor mye tid et barn tilbringer i barnehagen per dags dato, er det derfor viktig at de ansatte har god kompetanse på dette området som da igjen sørger for god kvalitet i barnehagen. Gotvassli (2004) beskriver begrepet kompetanse som den summen av kunnskaper, ferdigheter, holdninger og erfaringer som finnes hos den enkelte arbeidstaker og i virksomheten som helhet.

Jeg har til nå snakket en del om at flere og flere barnehager benytter seg av digitale verktøy, både med og uten barn. Og man ser på IKT feltet som en viktig faktor for å kunne tilpasse seg samfunnet senere i livet. Det at enkelte ansatte ikke vet hvordan en skal bruke de ulike verktøyene, eller ikke tør, eller rett og slett har en dårlig holdning til dette feltet, har stor betydning for hvordan barna i barnehagen kommer til å forholde seg til de ulike verktøyene. Bølgan (2006) skriver også blant annet at personalets syn har stor betydning når de skal forstå og oppdra barna til aktiv deltakelse i vårt digitale samfunn, og det synet personalet har på barn og barndom får konsekvenser for hvordan de ser på digitale verktøy som en del av livet i barnehagen. Men hvordan skal en kunne oppmuntre barn til å ta i bruk de digitale verktøyene? Eller hvordan kan man skape gode sosiale situasjoner hvis en ikke har kompetanse til å bruke disse verktøyene?

Bølgan (2006) påpeker at en forutsetning for aktiv og skapende bruk av digitale verktøy, er at hvis alle i personalet tilegner seg kunnskap og lærer å bruke de digitale verktøyene selv. Jeg tenker det er viktig at man selv først og fremst vet hvordan de ulike verktøyene fungerer, for så å kunne bruke dette sammen med barna. Barnehage 2, mente det var en viktig forutsetning at personalet viste engasjement ovenfor bruk av verktøyene og så på det som nødvendig for å kunne bruke det sammen med barn. Dette er noe jeg vil si meg enig i, barna blir mye mer engasjert og interessert hvis du er engasjert. Det kan også føre til gode læringssituasjoner, og ikke minst sosiale relasjoner da man er i samspill med hverandre og kommuniserer. Jeg mener det er derfor viktig at personalet har kompetanse, som da kan være med å støtte barnet i slike situasjoner. Gotvassli (2004) skriver at et kompetent barnehagepersonal er den viktigste faktoren for å kunne sikre kvalitet i barnehagen. For å kunne sikre god kvalitet i arbeidet med digitale verktøy er det ulike strategier man kan ta i bruk. Kurs er en god måte for å heve sin kompetanse. Begge barnehagene jeg intervjuet hadde vært på kurs i Ipad, da i forbindelse med språkstimulering for flerspråklige barn. Men jeg tenker det er en god måte å få erfaring på. Barnehage 1 nevnte at de som hadde vært på kurs, lærte videre hva de hadde lært til sine medarbeidere. Dette er en god måte for å videreformidle kunnskap. Kunnskapen om digitale verktøy kan også læres av ansatte seg i mellom, men jeg tenker at man også kan bruke barna, da de har mye erfaring med verktøyene. Begge barnehagene påpekte at barna hadde enormt mye kunnskap til de ulike verktøyene, og barnehage 2 nevnte til og med at de av og til lot barna lære andre barn hvordan en kunne bruke verktøyet. Men jeg tror at hvis personale prøver seg frem hjemme, blir kjent med

verktøyene og hvordan en kan bruke de ulike funksjonene, kommer man langt når det kommer til arbeidet med digitale verktøy i barnehagen.

6.0 Konklusjon

Min problemstilling gjennom denne oppgaven har vært: ”Hvordan kan bruk av digitale verktøy være med på å fremme barns sosial kompetanse i barnehagen?” For å kunne finne svar på dette har jeg først lest forskjellig pensum og litteratur, for å kunne skape en forståelse for hva IKT er, og hvordan det kan innvirke på barns sosial kompetanse. Jeg har også sett på litteratur angående sosial kompetanse, og hvilke betydning det har for barn i barnehagen. For å gå nærmere inn på spørsmålet i problemstillingen, har jeg gjennomført to intervju, i forskjellige barnehager med fagpersoner. Felles for begge disse intervjuene, var at de mente digitale verktøy absolutt var med på å fremme barns sosial kompetanse. Den sosiale kompetansen fremtredde mest når det var mange barn rund verktøyene, da det blant annet oppsto kommunikasjon, samarbeid og læring seg imellom. Dette er også verktøy som engasjerer barna sterkt, og de er med på å skape et sosialt miljø. Informantene påpekte at det var gode verktøy å bruke, til blant annet å oppnå sosial kompetanse men også mye mer. De så på digitale verktøy som noe de måtte ha, nødvendig å ha, og ikke minst at det skal brukes i barnehagen.

Gjennom oppgaven har jeg vist hvor viktig den sosiale kompetansen er for barn i barnehagen, og hvordan de digitale verktøyene kan bidra til dette.

Jeg mener det er viktig å ta i bruk de digitale verktøyene, så ofte man har mulighet til det. Dette for at barna skal få erfaring med verktøyene, som da vil være med å prege hvordan barn tilpasser seg, og vokser seg inn i samfunnet. Jeg har tatt for meg hvor viktig den sosiale kompetansen er allerede i barnehagen, nettopp fordi den vil spille en viktig faktor for hvordan man tilpasser seg mennesker, og forholder seg til de. Jeg mener også at digitale verktøy er med på å fremme den sosiale kompetansen, da barna får lære blant annet turtaking, samarbeide med andre, finne løsninger og kommunisere. Sosial kompetanse omfatter et stort område, og sosial kompetanse skjer i alle situasjoner i samsvar med andre i løpet av dagen. I barnehagen er barn hele tiden omringet av andre barn, og det er ofte der man stifter sine først

vennskap. Så dette sier seg selv at det er en stor sosial arena, der man omgår andre mennesker gjennom hele dagen. Det at IKT er på full innmarsj i barnehagene, ser jeg på som positivt, da det kan brukes til så mangt, og det finnes utallige muligheter man kan gjøre. Jeg har også vist til hvor viktig personalets rolle er med tanke på sosial kompetanse og ved bruk av digitale verktøy. Det er de ansatte i barnehagen som setter rammene rundt, og kan påvirke barns syn på digitale verktøy stort. Det er derfor viktig at personalet tar hensyn til barn og tar utgangspunkt i barns interesser og engasjement for dette området. Personalet må være utforskende og aktive for at barna skal kunne få en positiv opplevelse.

7.0 Litteratur

- Bølgan, N. (2006). *Temahefte om "IKT i barnehagen"*. Oslo: Kunnskapsdepartementet
- Dalland, O. (2007). *Metode og oppgaveskriving for studenter*. Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Glaser, V., Moen, K.H., Mørreaunet, S. & Søbstad, F. (red.). (2011). *Barnehagens grunnsteiner. Formålet med barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget
- Gotvassli, K-Å. (2004). *Et kompetent barnehagepersonale. Om personal- og kompetanseutvikling i barnehagen*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Høiland, T & Winje, G. (2010). *Nå er det min tur, om IKT i barnehagen*. Kristiansand: Høyskoleforlaget
- Høiland, T. Winje, G og Wølner, T.A. (2012). *Digital kompetanse, IKT på 1.-4. årstrinn*. Kristiansand: Høyskoleforlaget
- Jæger, H. og Torgersen, J.K. (2012). *Medialisert barndom. Digital kultur i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget
- Kunnskapsdepartementet. (2011). *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Oslo: Kunnskapsdepartementet
- Lillemyr, O.F. (2011). *Lek på alvor. Førskolebarn og lek, en spennende utfordring*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Mjaavatn, P.E. og Fjørtoft, I. (2008). *Barn og fysisk aktivitet- med hovedvekt på aldersgruppa 0-16 år*. Helsedirektoratet og barne-, ungdoms- og familiedirektoratet.
- Ruud, E. B. (2010) *Jeg vil også være med! Lekens betydning for barns trivsel og sosiale læring i barnehagen*. Oslo: Cappelen Akademiske forlag

8.0 Vedlegg

Intervjuguide

Generelt om bruk av digitale verktøy i barnehagen

1. Kan du fortelle litt om deg selv, utdanning, jobb, yrkesbakgrunn og lignende.
2. Hvilke digitale verktøy har dere til rådighet i barnehagen?
3. Hvilke erfaringer har dere med å jobbe med IKT?
4. Hvordan bruker dere de ulike verktøyene sammen med barna?
5. Hvordan virker de digitale verktøyene engasjerende på barna?

Fokus mot problemstilling

Rammeplanen sier at sosial kompetanse er noe som utvikler seg kontinuerlig gjennom handlinger og opplevelser, og at det skjer i alle situasjoner i løpet av dagen.

6. Hvordan ser du at den sosiale kompetansen kommer frem ved bruk av digitale verktøy?
7. Ved å bruke digitale verktøy i barnehagen, hvilke læringsutbytte tror du barna får, med tanke på sosial kompetanse?
8. Hvilke av de ulike verktøyene tror du er mest effektiv i forhold til barns sosiale kompetanse? Og hvorfor?
9. Hva er personalets synspunkter om bruken av slike verktøy til å fremme sosial kunnskap?
10. Hva synes du om å bruke digitale verktøy for å fremme barns sosiale kompetanse?

Samtykkeskjema

Mitt navn er _____. Jeg er førskolelærerstudent ved Dronning Mauds Minne Høgskole i Trondheim. Jeg går tredje året og har valgt IKT som fordypningsfag. Dette er et intervju i forbindelse med Bacheloroppgaven, innenfor IKT i lek og læring, som er en del av studiet.

Tema for intervjuet er sosial kompetanse ved bruk av digitale verktøy. Jeg ønsker å høre om *dine* erfaringer og refleksjoner omkring dette temaet. Jeg vil gjerne gjøre lydopptak av intervjuet for å få bedre grunnlag til analysearbeidet.

Informasjonen vil kun bli benyttet i arbeidet med bacheloroppgaven. Det er viktig at du kjenner til følgende:

- All informasjon fra intervjuet vil bli behandlet konfidensielt, dvs at din identitet vil være anonym.
- Din deltakelse er frivillig og du har din fulle rett til å velge å ikke svare på spørsmål du føler ubehagelige.
- Lydopptaket vil bli slettet når bacheloroppgaven er ferdig, 01 Juni 2014.

Jeg takker for din interesse!

Dersom du lurer på noe kan du ta kontakt på e-mail: _____ eller mobil: _____

Mine veiledere er: _____

Hilsen _____

Jeg er gjort kjent med prosedyrene for intervjuet og sier meg villig til å delta.

dato og underskrift

